

Yağmur ve TOPRAK

Amâlimiz efkârımız ikbali vatandır. N. KEMAL

BU SAYIDA

*Basınımızda köglü * Sarı öküz * Tarihe gir-
mek * Doğu bölgeleri ve aydınlarımız * Firar
* Derdim ilâcım Anadolu (şiir) * Anketimize
cevap veriyorlar * Ahmet Haşim diyor ki *
Köyden mektuplar * Olucak köyünde gelir-gider
* Uzun sözün kısası * Köy bibliyografyası *
olandan bitenden.*

Sayı: 9

15 Krş.

Mart 1949

Basınımızda köylü

HALİM BİLDİRİR

Bardurun Akça köyünde ekin tarlasında doğan, küçük yaşta babasını kaybedip çobanlık, sığırtmaçlık yapan, gurbet kahrı çeken, sonra da okuyup öğretmen olan Fakir BAYKURT'un şiirinden bir parça alıyoruz. Bu şiir onu kendi halinden çok emlle köylünün halini bildiriyor: Kalmışsın ilgisiz, ilişiksiz ayrı, uzak Eliadeyse sıkma kalbini elinde Blindeyse ağlama oturup da Ve satma anasını dünyanın.

Sürersin sürüyü kırlara
Şafaklar sabahlar gözlerin uykusuz...
Can yoldaşın çalılar, çalılıklar,
Dili ağzı yok kayaların,
Birşey söylemez sana şu bozkır.
Koyunun doğurmazsa ölü çıkarsa kuzu
Kaybolursa, bulunmazsa toklular,
Yandıgın gündür, yan yanabilirsen
Ama yanamazsın yanamazsın vallahil...

Geeç bunları geeç,
geeçtiğin gibi köprüden.
Gün bitmez bir soğanla,
Kuruyaa, altı deikse çarığın
Çitili değilse ağz gibi açıkssa altı
Öldüğün gündür öl ölebiliirsen ;
Ama ölemezsin, ölemezsin vallahil.

EDEBİYAT DÜNYASI :15

TÜRK KÖYÜ KURTARICISINI BEKLİYOR

Varlık dergisinin son sayısında köye dair üç tane uzun makale var. Yaşar Nabi, Mustafa Baydar, Muhtar Körükçü tarafından yazılmış. Yaşar Nabi diyor ki; «Herşeyden önce Türk köyünü medeniyet ve bilginin aydınlığına kavuşturmak lâzım. Köy bir kere asırlık karanlıktan sıyrılırsa, kalkınması tahmin edilemeyecek bir hızla kendiliğinden olacaktır. Ona doğru yolu göstermek, onu, e-ele vermiş taassupla cehalet ifritinin insafsız pençelerinden kurtarmak için

sarfedilecek emekler, aslâ boşa gitmiş olmayacak, binlerce gözünü yaşını dindirecek ömürlerinin daha ilk günlerinde ve yıllarında göçüp giden onbinlerce yavruya hayat hakkı verecektir.

İktisat dâvamız, nüfus dâvamız, demokrasi dâvamız, hepsi, hepsi bu meselenin halline bağlıdır. Köylünüz bugünkü gibi cahil ve bir takım yobazların elinde esir kaldıkça ileri bir demokrasinin bu memlekette kökleşip gelişmesine bel bağlanamaz.»

VARLIK 344

BİR KÖY ZİYAFETİ

Bahadır DÜLGER, vaktile görüldüğü Bir vakayı anlatıyor. Erzurum Halkevinin köycülük kolunun davetlisi olarak «Köy faaliyetinde bulunmak» maksadıyla köye gidilmiş. Doğruca muhtarın evine. Sofra kurulmuş, şişeler açılmış, çalgılar gelmiş. Bundan sonrasını yazardan dinliyeim :

«Köylüler yatsıdan çoktan çıktılar. Saat onu buldu nihayet heyet âzaları artık «faaliyet» zamanının gelmiş olduğunu kabul ettiler ve hep beraber, muhtarın evinden çıkarak, köylülülerin toplandığı odaya gittiler. Burada heyet başkanı kendisi için hususî surette getirilmiş olan bir sandalyeye oturdu ve köylülere uzun uzun kanun kuvvetinden, kanunu çiğniyenlerin çarpılacakları ağır cezalardan bahsetti. Sonra bir arkadaşına köy kanununun çeşitli cezaları ihtiva eden hükümlerini yüksek sesle okuttu.

Başları göğüslerine çilmiş olan köylüler bu sesi nasihatları mütevekkilâne dinlediler. Aralarından yalnız biri, tumaşlı bir yağ kandilinin ışığına da içlerindeki mânâ pek belli olmayan gözlerini kaldırdı ve.

— Allah razı olsun efendiler dedi, bu akşam bilmediğimiz şeyleri öğrendik.»

23-1 949 TASVİR

S A R I Ö K Ü Z

Dünyaya karışmayız amma, köyde bir ocak, sarı öküzün boynuzunda durur. Sarı öküzünü kaybeden bir ocağı, sönmekten kurtaracak ikinci bir kuvvet, köylü için hayaldir. Hele bu köylü, zengin bir akraba. insafsız bir faizci tarafından desteklenmiyorsa, çarığı pekiştirip yollara düşmekten başka çare yoktur.

Dünyamızın sarı öküzün boynuzu üstünde durduğuna, üç beş softa bozuntusundan başka kim inanır. Fakat neyleyelim ki; ekmeğini, beslendiği nimetlerin çoğunu kara sapanının çizdiği kara topraktan çıkaran Türkiyemiz, halâ sarı öküzün boynuzları üstündedir. İstihsal hayatının devamında, bizi besleyen, yaşatan kuvvetin yaratılmasında nasırlı eller kadar, boyunduruk altında enseleri odunlaşmış sarı öküzlerin de payı vardır. Sarı öküz deyip de geçmeyin. O, köyde bir evin temel direği, köylünün gözbebeğidir. Onun değeri, ana baba, çoluk çocukla atbaşı beraber gider.

Sarı öküz de can taşır. Her canlı gibi hastalanır, işe yaramaz hale gelir, ölür. Köylü bugünkü imkânları içinde bir yenisini alıp çifte koşamaz. Eli böğrüne düşer. Kağnısı gıcırdamaz, kara sapanı işlemez olur, tarlalar hoza kalır.

Sarı öküz tembeldir, tembel değilse de ağırdır, verimsizdir. Bazı yıllar kendi yemini bile zor çıkarır Karasapan, âdem dededen kalmaz, kağnı ise bugün için bir acıip nesnedir, yürekler acısızdır. Her üçü de artık yarışı kaybetmişler, günümüzün araçları olmaktan çıkmışlar, toprağa söz dinletemez olmuşlardır.

Ve biz halâ onlardan medet ummaktayız. Uçsuz bucaksız boztoprakların; insansız, bakımsız toprakların, harap köylerin, az mahsulün, dar geçimin sebepleri sanki bu istihsal geriliği değilmiş gibi toprağı hâlâ sarı öküzle, kara sapanla fethe kalkışıyoruz. Birtürlü öküzü dağa, kara sapanı müzeyeye yollayamıyoruz. Teknik ziraata makineye, bir türlü ısınamıyoruz, hatta ondan korkuyoruz. Onunla birlikte gelecek meselelerle karşılaşmaktansa, bu koskoca ziraat memleketinde, etsiz, şekersiz, meyvesiz, yağsız, sütsüz, hatta yumurtasız ve hatta bazan ekmezsiz tek kelime ile yarı aç yarı tok oturup günümüzü gün etmeyi en kestirme en çıkar yol zannediyor, avunuyoruz.

Dünya daha iyi bir hayata, daha çok istihsale yıldırım hızı ile yürürken, biz halâ bir kenara çekilmiş, elimizdeki tesbihi şakırdatarak toprağın kurtuluşunu sarı öküzden bekliyoruz. Üstelik, böbürlenmeyi, kendimizi kaf dağında görmeyi de elden bırakmıyoruz. Vay bize vaylar bize.

TARİHE GİRMEK

HALİL AYTEKİN

Havaların bozuk gitmesinden midir, yolların kapanmasından mıdır, bu kış bizim köyde Allahın emirlerini yerine getirenler çoğaldı. Eksik olmasınlar, bu işlerde köylünün dışarıdan da bol bol yardım görmediğini söylersem nankörlük etmiş olurum. Geçen sene Pilavoğlunun tarikatinin hemen peşinden Şeyh Ahmedin «kiyametin yakın olduğunu» beyan eden vasiyetnamesi girdi. Daha sonra şehre giden birisi bir terki heybesi tomar tomar karınca duası getirdi. Bir zaman Mehdi Resul çıkacağı haberi yayıldı. Şimdi tek ekşiğimiz var. Köylü dört gözle minaresinde ilk arapça ezan okuyacak kadayı bekliyor. Bu işte neden bizim köy geç kalsın diye üzülenler de yok değil. Belki bu işi günün birinde, köyün toprak mesçitinde lâmba sakallı hocadan harıl harıl eski yazı okuyan bebeler yapacak.

Bu gelip gidenlerden sonra bizim köye garip bir hal oldu. Kadını da erkeği de akın akın tarikata giriyor. Akşamlara kadar eller havada, diller duada, namaz, sabahlara kadar zikir. Ne hikmetse içlerinde genç yaşında dünyadan elini eteğini çekip derviş olanlar bile var. Köy kahvelerini, köy odalarını bir görmeli; ellerde doksanlık tesbih, dudaklarda tek bir, durmadan gürül gürül hu çekip zikrediyorlar. Dün, köylünün hor gördüğü nice eşek hırsızları, nice zındıklar, zinacılar, ömründe bir defa aları secedeye gelmeyen beynamazlar bugün göbeklerine aşağı birer sakal salıverdiler. Mesçidin köşesini kimseye verdikleri yok.

Geçen gün, köy odasında otururken, cemaat arasında bir tarihe girmek lâfıdır gitti. Orta yaşlı biri :

— Bizim karı tarihe girmiş abe komşular, dedi, şimdi ille sen de gir, kardeş olalım, diye başımın etini yiyor.

Daha genç biri :

— Abe kardeşlik o kadarına sen de razı ol, biz bu yüzden köroğlundan yatakları ayrıralı bir sene oldu. Bu hınzır karı milleti aklına bir şey takmaya koysun.

Köylülerin konuşmasına şöyle bir kulak misafiri oldum. İla mağsalah her evden tarihe giren en az bir iki kişi var. Muhtarın ondört yaşındaki oğlu bile an sından babasından şahpaz çıkarak, Pilavoğlunun halifelerinden birinin muridi olup çıkmış. Şimdi de dil orucu tutuyormuş. Oğlanın tutumunu köylü çok beğeniyor. Ara sıra sırtına çoban keponağı vurduğuynan soluğu Hüseyin Gazi türbesinde ahyormuş. «Hayırlı evlât dediğin böyle olur, çok geçmez erişir» diyorlar, bu çocuk için köylü.

Tarihe girmenin, tarikata girmek olduğunu anlamışınızdır elbet. Her tarikatın kendine göre bir adabı, erkânı olduğu gibi, Pilavoğlu tarikatının da kendine göre adabı, erkânı var. Günahı vebali çıkaranların boynuna; tarikat ehli olmak için önce Pilavoğlunun hanında, hamamında kısa bir hizmet süresinden geçmek gerekiyormuş. Arkasından da kırk günden üç aya kadar süren bir dil orucu. İtikat dediğin böyle olur. Herifi Arapça ezan okumaktan sanık karakola götürüyorlar, ölgörüp dilini çözemiyorlar.

Dün bizim köy kahvesinin önü-

DOĞU BÖLGELERİ ve AYDINLARIMIZ

II

Bura köylülere, toprak kanunu na pek bel bağlamışlardı, Oysaki, toprak kanunu uğrunda her yıl bayram yapılan, henüz nimetini esirgiyen bir görülmez nesne oldu. Üç beş köye sahip olandan vaz geçtik; şu yakın Urfa - Antep illerinde 15 köye sahip insanlar pek çok. Düşünmeli, bir insanın elinde toplanan bu kadar toprak, kaç kişinin köleleştirilmesi demektir? Bir köylüye bugün sen neşin? diye sorarsanız, ağasının adını söyleyerek, Osmanki, Mahmutki, Hacı Ahmetki cevabını vermektir. Kendisine şahsen ceza veren, hapis yatıran, işkence eden ve nihayet hudutsuz topraklarında çalıştırarak besliyan (!) Ağa, ve ona bağlı serf köylüler her şeye rağmen, bu dar şartlar içinde bir bütünlüktür. Ve tabii ki, köylü, her şeyden önce ağasının tabasıdır.

Nihayet bu bölgelerdeki kaçakçılığın iktisadî kökleri de bu toprak sızlıkta toplanıyor mu? Elinde taprağı olmıyan, çalışacak fabrika bulamıyan köylü ne yapsın? Tabii ki, orağa, harmana, fabrikaya gider gibi, kaçığa gidecektir cebinde on kuruşluk

ne sırtı yeşil sandıklı biri geldi. Başına toplanan çoluk çocuğu yararak hemen oracıkta sandığın kapağını açtı. Kahvenin sokağa bakan dışvarlarını, üzerinde çeşit çeşit ayeti kerime yazılı, yeşil yeşil alçıdan kabartmalarla donatıverdi. Yukarıda tanrı bu işe ne dedi bilmem amma, yüzelli evlik köyde bu tanrı kelâmı kabartmalar, gökten kudret helvası yağmış gibi, öyle bir kapış kapış gitti ki... Paraları koyacak yer bulamayan satıcının bile bu işte ağzı açık kaldı.

sermaye ile. Nihayet yaşamaya mecburdur. Sırtına yapışması mukadder gümrükçü kurşununa, aylarca hapiste yatmayı göze ala ala gitmektedir. Halkın içinde bulunduğu sosyal şartları bilemiyen kötümser aydın bunu yine, doğu halkına has bir ruh sapıklığı olarak görür ve gösterir. Ve bu da, kendilerini doğu halkından soğutan sebeplerin başında gelir. Kaçakçılık, buralarda, toprak sızlıkta, iş sahası bulamamaktan - kunduracılık, soförlük, marangozluk, ırgatlık ve işçilik gibi - bir meslek haline gelmişse, bunda bu halk kitlelerinin mesuliyeti nedir?

Çeyrek yüzyıllık inkilâp, derebeyliğin sosyal köklerini kazıyamadır. Bu gün ise, sözüm ona muhalif partilerin karşısında, bu derebeyi unsurlar, rey toplıyan, rey getiren unsurlar olarak da, ayrıca yüz bulmuş, şımartılmıştır.

Bu bölge köylerine henüz, marif ve mektep girmiş değil, girmişse de devde kulak kabilindedir. Gercüş ilçesinin 98 köyünde, 3 mektep vardır; doğu korkusuna kapılmış doğu halkının millî hislerinden «Türk-

Gözümün ucu ile, koltuğuna levha kıstıranları bir süzdüm. Kimler biliyor musunuz? Köyün aklıktan nefesi kokan sadakaya muhtaç Tanrının ondurmadığı fakir kişiler, şundan bundan sığara parası dilenen zibidiler. Felsefeye bak : «Ne imiş efendim, bakkalınki, kahvecininiki gibi, divarlarında bunlarda birer tane asılı bulunursa, belki şeytanlar ürker de kırk yıldır semtlerine uğramayan hızır aleyhîselâm onlara da yürü kulum dermiş.

HALİL AYTEKİN

çe konuşmamasından» şikâyet eden yumuşak kafalı münevver, buralara inkılâbın % 3 verdiğini, ve ancak yüzde üç kişinin türkçe bilmesinin uygun olduğunu ne diye kabul etmez?

Memlekette şehir-köy tezadı, doğu-batı tezadı, gerçekte aynı ayrımlar, bölücü, zihniyetin ayrılmaz bir görünüşüdür. Diyarbakırlılar, memleketlerinde günden güne artan işsizliği önlemek için bir fabrika açılması isteğiyle müracaat etmişler... Kendilerine «fabrika açmak kolay, fakat peşinden bir sürü sosyal meseleler çıkabilir» cevabı verilmiş.. Bu ne demektir? Acaba, doğu endüstrisinin uyanması bir korku mu veriyor? Yoksa aydınlarda baş gösteren doğu korkusu, daha yüksek makamlara sirayet ederek, sosyal bir korku halini mi aldı? Hiç birisi değil, belki de, sadece «teknik ko kusu» dur.

Güney doğu derebeyliği de, bütün mürteci çağdaşları gibi, teknik ve inkılâp düşmanlığını, gücün rengine boyuyarak, kendi despotluklarına saldıranlara karşı, bir silâh olarak kullanmaktadır. Kokuşmuş derebeylik münasebetlerine saldıran bir kimseye eğer o derebeylik düşmanı garpli bir aydınsa, muhakkak «solcu», şayet

yerli, doğulu bir aydınsa, muhakkak «Hoyboncu — Kürtcü» dür. Bu tezvirlerine, mahallin hassaslaşmış idare adamlarını da alet ederek, ileride cumhuriyetçi inkılâpçı bir ruhla, derebeylik münasebetlerini tasviye etmiye matuf hareketlerin doğmasını, sağlayacak olan, bu «fesad» yuvalarını, bir yavuz hırsızlıkla bastırır ve Cumhuriyet inkılâbının öncü aydınları, doğu illerinde işte böyle lekelenir. Ve doğu derebeyliğini kökünden kazıyacak olan, doğu endüstrileşmesi, işte böyle, «peşinden bir sürü sosyal meseleler çıkaracak» olan, bir heyulâ gibi gösterilir.

Görülüyor ki, bütün bu münasebetleri ile, sistemli bir müdafaa halinden, sinsi bir taarruz haline geçen derebeyliğin sosyal köklerinin kazınması için, aydınların; doğu korkusundan rejionalizmin, irki tarancı tefsirlerin tesirinden kurtularak, bu kötü, milli birliği parçalayıcı, dağıtıcı münasebetlerle, inkılâpçı bir inançla mücadelesi bu gün her zamankinden daha zaruri bir hal almıştır. Bu ise, elde kuvvetli bir mücadele silâhı, bütün meseleleri çözecek ve müsbet bir halkçı kültürle olur ancak.

Dr. ZİYA OYKUT

OKUYUCULARIMIZA: 1 — Onuncu sayıdan sonra aboneleri biten okuyucularımızın bir lira göndererek abonelerini yenilemelerini rica ederiz.
2 — Her abonemiz bize yeni bir abone bulursa, derginiz daha güzel çıkacak ve sayfalarını arttırabilecektir. Dergiye en büyük hizmet onu yaymak okutmaktır.

KÖY YOLUNDA: 2

F İ R A R

Ana vatanını özleyen bir müstemleke memuru gibi, geldiği yere dönmek isteyen öğretmen bir taraftan köyden kurtuluş imkânlarını araştırıyordu. Resmî, gayri resmî kanallardan oraya buraya baş vurmakta idi. Fakat inkılâpçı ruhun devam etmekte olduğu bu devirde yumuşak bir kalp, iltimas edecek bir makam kolayca bulunamıyordu. İçinde yaşadığı hepishaneden kurtulmak için kös tebekler gibi gizlice, tırnaklarıyla açtığı necat yollarının sonunda ağır mahrumiyetlere katlanarak kurtuluş savaşını başarmış, çetin engellerle çarpışa çarpışa sosyal bünyede değişiklik yapmak için uğraşan zihniyetin sert yüzü ile karşılaştı. Ümitleri kırılmış, kö-tümser, boynu bükük bir halde gene köydeki yerine dönerek çile doldurmaya başladı. Hele okulun içindeki çalışmalarında da boşuna kürek salladığının farkına varınca tutunduğu son dalın da elinden kaçtığını dehşetle gördü.

Böylece gayesiz, günlük hayat sürüp dururken birdenbire bir şeyler oldu. Bir gün kapandığı odanın paslı mandalı gıcırdayarak açıldı. Önünde yeni yollar ve geniş ufuklar belirdi. Ankara'da hukuk, müstantik mektepleri, gümrük, orman teşkilâtı, Maliye Meslek Mektebi, sonra Dil, Tarih ve Coğrafya fakültesi, daha sonra bütün bakanlıklara giden yollar. Diplomasını cebine yerleştiren öğretmen dakika kaybetmeden bu yollarda koşmaya başladı. Dil, Tarih ve Coğrafya fakültesine kapağı attı ve buradan demir yolları memuru olarak mezun oldu. Ne olursa olsun, köyden kurtulmuştu yal

Böylece Cumhuriyetin ikinci on yılı öğretmenin köyden firarı devridir. Bu firarın sebeplerini; tatmin edilememek, maaşların azlığı ve daha başka süslü kelimelerle anlatır dururlar ama bunlar işin tevil tarafıdır. Çünkü o sıralarda bugün de olduğu gibi güneşin altında kan ve ter dökerek çalıştığı halde hasat zamanı yevmiyesini bile çıkaramıyan köylünün içinden insan, ancak aldığı paranın çokluğundan utanarak kaçabilirdi. O zamanlar köylü öğretmenin karısıyla birlikte aldığı çifte maaşı -şimdi bizim uzun uzun düşünerek hesaplamaya çalıştığımız Amerikan zenginliği gibi bir türlü sayı idrakine sığdıramıyordu. Meselenin iç yüzü şudur: Konforlu muallim mektebi hayatından sonra; sinemasız, balosuz ve bitli, tozlu topraklı, gübreli köy realitesinden kaçıştır bu.

Ak üstüne kara yazarlar
karadır günüm
kara'dı canım
yanar ateşim, tüter tütünüm
Türkiye'dir anam, yârim, vatanım
etimdendir, kanımdandır
bu toprağın üstünde gezenim
altında yatanım.

İlk sevdalım
ümidim, tahammülüm vebalim
elim yetmez, dilim tutmaz
kimden kime şekva edeyim halim?
Ben giderim, yol gitmez
yollar iki geçeli
ak yol, kara yol
aramızda karaçalı
karaçalıda ak gül bitmez

Çiçek açtım dal oldum
yandım yakıldım, kül oldum
ırmak oldum, nehir oldum sel oldum
ilkin bozbulanıktım, şimdi duruldum

Bu toprağın dikenini, gülü
yağmurunu, yıldırımını, yeli
yollarına düşmüşüm günlü geceli
nice yarılardan aşmışım
yanar ateşlerde pişmişim
kendimi bildim bileli

Yürüyen yiğite yol mu dayanır?
Uyur yılan uykusundan uyanır
anam Ana'olum
bacım Anadolun
derdim, ilâcım
tahtım, tacım Anadolun
uyur yılan uykusundan uyanır

Kahpe felek sana vurur silleyi
ümit eker, dert biçersin
kara haber kararır gelir
ayrılık gelir, ölüm gelir
genç yaşında kırılmış dala dönersin
Dağların sisten
başın yastan kurtulmaz
yanarsın kimseler bilmez
suyun var, içemezsin
kanadın var, uçamazsın
çağırarak türkün, söyliyecek sözün var
oğlun var, kızın var
gelgelelim koparmışlar sazının tellerini
dillerini bağlamışlar

Dertlim, gurbellim, karabahtım
ağzımda dilim, önümde yolum
anam, bacım Anadolun

A
N
K
E
T
M
Z
E
V
C
E
R
I
V
Y
A
O
R
L
A
R

Köy kalkınması: İctimaî ve fikrî bir kalkınma iktisadî bir kalkınma ile başlar. Fakir bir köylünün karını doyurmak için, ağa kapılarında sürünmekten okumağa ve kalkınmağa vakti olmadığını herkes bilir. Köy kalkınması için, köylünün birazcık nefes alması zarurdir. Bunun için ise, köy realitesini, sosyal hadiselerin muharrikini bilmiyen şehirli aydının, köye gitmesi değil, köyü bir ahtapot gibi sarıp kanını emen köy ağalarının elinden kurtarmak, köylüyü kanı ile ve alınterile suladığı toprağına kavuşturmak, kendi emeğinin sahibi kılmak lâzımdır. Köy kalkınması bu muhterem alimin tavsiye ettiği gibi fantastik tedbirlerle değil, köylüyü istismarı kurtarıp hakkı olan toprağına ve emeğine sahip kılmakla mümkündür.

SELÇUK ŞENEL

İngiliz bilgini öyle demiş. Fakat yılların verdiği bir tecübemiz var: Köy ve kölü hariçten tayin edilen adamlarla kalkındırılmayacak. Şimdiye kadar çeşitli vazifeyle köye uğrayan aydın şehirlilerin müsbet faydaları şöyle dursun zararları olmuştur,

Bilgin'in sözlerini tekrar ederek aynı soruyu dedeme de sordum, o: — «İngiliz âlimi öyle der ama sakın sen inanma ha! çünkü şehirli köylü olmaz.. Ne zaman bizim deli oğlan göçektarlarda traktör zırlatır. Ne zaman bizim kel kız çatır, çatır gazete okur. Ne zaman şu ham yol kaymak gibi bir şosa yolu olur üstünde vızır, vızır tomafiller (otomobil) işler. Ne zaman köyümüzden tek tük yüksek şehirlere okumaya gidenler oralarda «kaybolmadan geri dönüp şu kerpiçlerin arasına doğduğu yerlere yerleşir; işte o zaman

Köy, bütün meseleleriyle ve bütün cephesile ele alınmadıkça onu kalkındırarak unsuru aramak beyhude zahmet olur.

Daha henüz adamakıllı bilinmeyen, tanınmayan, meçhullerle dolu bir varlığın kalkınma manivelâsı her halde şehirli münevver değildir. Eğer köyü kalkındırarak manivelâın muhakkak münevver insan ar olabileceği düşünülüyorsa bu her halde şehirli münevver değil, köyün içinden yetişmiş ve köyü bütün cephelerile tanıyan köylü münevver olması lâzım gelir. Bu münevver de kitabî değil, teknik sahada yetişmiş kabili tatbik bilgilerle mücehhez münevverdir. İşte bu tip münevverle makinayı köye soktuğumuz gün köyü kalkındırabiliriz.

A. H. ÖZTÜRK

bu köy birden bire değişir...» dedi.

TEKÇARİK

Bizce olur amma, çok zordur. Zorluğu da bu yüksek tahsilli kimselerimizi o basit binalara sokmak ve orada yaşayan kimselerle birleştirmek ve bir arada teneffüs ettirerek konuşturmak. Yoksa bu kimselerimiz köylere gitmemiş değil, gitmişler ve görmüşler fakat o basit binalara girememişler öğrenip geri dönmüşlerdir. Mes'ete bunları içeri sokmaktır.

YUSUF SÜREKLİ

Köylüyü kalkındırmak için yüksek tahsil g-nçlerinin köylere yolanması faydasızdır. Türkiyede münevver bir köylü kütlesi yetiştirmek, köylüyü kalkındırmak için. Henüz vakit varken tedavi etmek ve okutmak lâzımdır. O zaman köylü insan hayatının iktisadî kıymetini anlayacak; hayvan ahır şeklinde olan evi, fakiki insan meskeni halini alacaktır. Ziraat makineleşecek, köye giden yüksek tahsil gençlerini köylü kendisi yetiştirecektir.

A. HİLMİ ÇEVİKER

AHMET HAŞİM DİYOR Kİ

« Anadolu köylüsünü tasnifi mahlukatta karıncalar nevine ithal etmeli fikri edeyim. Gündüz ağaçsızlıktan dolayı müthiş bir güneş altında yanan ve gece en güzel yıldızlar altında bütün böceklerin namütenahi sesleriyle uzanıp giden bu araziden her hangi saat geçilmiş olsa yalnız yiyeceğini tedarikle meşgul, (gıda) fikri sabitiyle sersermişmiş, neşesiz ve yorgun bir insanıyetin mesayii müşkilesine tesadüf olunur. Sanki, cehennemî bir furun karşısından yeni ayrılmış gibi yüzleri kıpkırmızı, dudakları çatlak, elleri kuruyup siyahlaşan bütün bu insanlar ya maddeî gıdayeyi biçmekle ya onu taşımakla, ya onu savurmakla veyahut çekip götürmekle meşgul görünür. Tıpkı karıncalar gibi, tıpkı karıncalar gibi... »

« Fakat, boğazlarının kârına olarak aklın bütün melâkatını ret ve iptal eden bu adamların beğazı da memnun etmekten pek uzak buldukları en zenginlerinin evinde geçirilen bir gecenin sabahında, nefis bir yemek deye sofraya getirilen su ile pişmiş menhus bir fasulyenin barsaklarda tevilit ettiği gazat ve ıztırap ile uyanılıp da anlaşıldığı zaman, bu akılsız kardeşlerin maksatsız hayatına, boşa giden gülane mesaisine karşı derin bir elem duymamak kabil değildir. Refik; Ankara'da, Almanya imparatorunun Anadolu hastalıklarını tetkik üzere gönderdiği bir heyeti tıbbiyenin bazı büyük rütbeli erkânıyla görüşüm. Bunlar, bir seneden beri her gelen hastayı ücretsiz muayene etmek ve mümkün olduğu kadar tetkikatlarını sıhhatli eşhas üzerinde (mektep talebesi gibi) yapmak suretiyle şunu anlamışlardır ki, Anadolu Türklerinin karınları kurtlarla mahmul ve kanları bu kurtların ifraz ettiği tufeyliyat ile meşbu bulunuyor. Cinsi, yakın bir inkıraz ile tehdit eden bu halin sebebi neymiş bilir misin? Noksanı teğaddi... »

Bilâ istisna vasıtai cerleri kağındır. Ellerinde esir olan öküzler ve bir neviden hayvanat için en zalim bir muhayyilenin bile icadından aciz kalabileceği - bununla beraber batı, dar ve maksada gayri salih bu âlet - hiç şüphe yokki, devri hacerî keşfiyat ve alâtındandır. Keşfi bir araba değil, fakat, hayvana yapışıp onun anasını hafiyeyi hayatına hortumuzu sokan ve bu suretle kanını ve canını çeken bir canavardır.

« Anadoluîluların becerikliliği ancak öküz tezeğini istimalde ve onu kabili istifade bir hale sokmak için buldukları çarelerin tenevvüünde görülür. Tezeğin bu adamlar nezdindeki kıymeti şşyanı hayrettir. Sürüler meraya çıkarken ve yahut akşam şehre girerken kadın ve çocuk, gözleri bir noktai ziyaya cozbedelmiş gibi, öküz kıçlarından bir saniye dikkatlerini ayırmayarak ve yüzlerce rakipten geri kalmak korkusuyla seri adımlarla koşarak, öküz g... tünden düşen en ufak giranbaha b... parçasını toplamak üzere dirseklerine kadar buluşuk elleri ve hurstan hadekaları fırlamış gözleriyle yere kapanırlar. Bu b... lar toplar, sepetlere doldurular, evlere cem ettirilir ve nihayet bir altın hazinesi yoğurur gibi, altın gerdanlıklık genç kadınlar beyaz kefilleriyle onu yoğururlar ve muntazam yuvarlaklar haline koyup korumak üzere duvarlara yapıştırırlar. Anadolu'nun bütün duvarları bu öküz muzahrefatıyla savalıdır. Bütün havalarda o rayiha teneffüs olunur. Yemekleri, sütleri, ekmekleri hep tezek dumanının kokusuyla ele alınmaz bir haldedir. Eski mısırlılardan ziyade Anadoluîlular Apis öküzüne hürmet etmeli idi. Öküz, burada hayatı umumiyenin zembereğidir.

Refik Şevket'e mektuptan: (Nigde 3 - 9 - 933)

KÖYDEN MEKTUPLAR

Yaşar OKÇU —
Nevruz BANOĞLU

Köy öğretmenleri arkadaşlarımızdan aldığımız mektupları, ayrı ayrı basmağa imkân bulamadığımızdan bundan böyle özetleyerek yayımlayacağız.

Yaşar Okçu, öğretmen arkadaşlarının mutemedi olduğunu, aylıkları zamansızda alamadığını, büyük güçlüklerle karşılaştığını yazıyor ve şöyle devam ediyor: « 1948 senesi ekim ayının birinde alacağımız ücreti; aralık ayının 22 sinde sayılsı onu geçen telden sonra zorla alabildik. 5 lira olarak verilen çocuk yardımları hariç » «Bazan bakanlıktan verilen emri gelmiyor, bazan malmüdü-rü beyin keyfi yetmiyor, bazan da ilçe malsandığında para bitiyor. »

Alınlarının karşılığını alabilmek için bir hayli sıkıntı çektiği anlaşılan mektup sahibikişta kıyamette ilçeye indiği halde malmüdü-ü tarafından nasıl atlatıldığını şöylece belirtiyor: « Kuzum bu gün aybaşı, hesapları kapatacağım yarın gel » « yarın, olur obirgün. Aynı bizim köylü dayının nüfus cüzdanı alma işine döndü. Nihayet bir gün yine yarın gel deyince, dayanamadım: Müdür bey inşallah bu gidişle biz bu ücretleri 1950 de alırız dedim ve çıktım. Biraz ilerledikten sonra odacı ile geri çağırıldım. Müdür hiddetlenmişti: Yaşar, kızdırma beni ücretlerinizi hiç vermeme dedi. Ben de sadece, paçalarımın çamurunu göstererek: Müdür bey, kesenizden mi yoksa sadaka mı veriyorsunuz? Hakkımız, hem de anamızın sütünden daha helâl. Eğer sadaka veriyorsanız, ihtiyacımız yok diye geri çıktım Hakkımızı ararız, enstitü mezunları şamarık derler. Aramayız, o zaman da budala oluruz. Ne şekilde hareket edelim, biz de şaştık. »

Nevruz Banoğlu, Şunları yazıyor: « Vazife başında, günün em ağır şartlarına göğüs gererek hiç bir şahsî menfaat gözetmeden 74 lira ücretle çalışan köy Öğretmenleri, geçim şartlarının baskısına karşı aciz ve mukavemsizdirler. Köy okullarında, Öğretmen okulu mezunu Öğretmenlerle, köy enstitüsü mezunu Öğretmenler aynı muameleye tabidirler. Eğitim ve öğretim hususunda da eşittirler. Fakat maaşları arasında çok büyük nisbet-sizlik vardır. Aynı çatı altında çalışın arkadaşlardan biri 190 - 210 lira maaş alırken aynı vazifenin daha ağırlığını yapan enstitü mezunu öğretmenler 74 lira ücret almaktadırlar 74 liraya iki dönümlük uygulama bahçesi ve ev geliri eklenirse toplam ayda 80 lira futar. Köy deyip geçmiyelim 80 lira ile bir ailenin geçimi bu günkü şartlar içinde hayret vericidir.

Şehir ve köy okulları programları birleştiğine göre, enstitülü öğretmenlere verilen kıymet ve önem, manevi sahada olduğu kadar maddî sahada da kendini göstermelidir. 74 lira ile çalışan bir kimseye memur demeğe kimsenin dili varmıyor. Sayın Millî Eğitim Bakanı, 1949 yılında, köy öğretmenlerine hak ve bir yarı olarak ayıracak olursa meseleyi halletmiş olur. »

OLUCAK KÖYÜNÜN GELİR-GİDER TAPLOSU

Hazırlayan : Bedrettin EFE

İncelememe konu olan köy. Afyon ilinin merkez ilcesine bağlı Olucak köyüdür. Köy şehire (42), bucak merkezine (22) km. dir. 557 nüfuslu olup (92) hanede otururur. Arazisi dar ve dağlıktır. Ekilmeyen yerler bodur fundalıklarla kaplıdır. Bucak merkezine ve Yenice köyüne gider birer berbat kara yolundan başka. Olucak'a yol uğramaz. Ufak tefek çeşmelerinden başka köyün akar suyu da yoktur. Sulanan arazi (15) dönümü geçmez. Köyün ne zaman iskân edildiğine dair hiç bir vesika bulamadım. Bu hususta bilgisine başvurduğum ihtiyarlar; biz bizi bildik bileli buradayız, dedelerimiz de öyle imişler dedilir. Geçen yıl buraya bir eğitimli okul açtık. Olucak'ın geçim durumunu (1-2-3-4) numaralı tablolarla açıklamağa çalıştım.

No : 1 — Köyde ekilen toprağın dağılışı tablosu :

Aile sayısı	Toprak durumu
1	31 dönüm.
30	15-20-25-30 dönüm.
47	1-5-10-14 dönüm.
19	topraksız.

1 Numaralı tablodan altı nüfuslu, (5) ayrı tip aile olarak onların geçim durumlarını inceliyelim. Rakamların çoğu adı geçen ailelere sorulmuş ve saptanamayan kısımlardan köy odasında köylülerle tahmin konmak suretiyle düzenlenmeğe çalışılmıştır.

No : 2

Gelir alanı :	32 dönüm	20 dön.	8 dön.	2 dön.	topraksız
Tahıl satışından	548	349	198	—	—
Afyon satışından	512	240	32	—	—
Afyon sütü satışından	350	153	76	16	—
Davar ürünlerinden	218	155	177	120	30
Siğir	442	175	33	104	62
Kümes hayvanlarından	107	105	22	48	42
M. Kömürü satışından	—	400	315	128	422
Meşe odunu	» 33	46	78	402	50
Av eti ve av desisinden	27	26	13	8	44
Amelelik, ırgatlıktan	—	120	204	66	177
Sürücülük, kiracılık, çobanlık ve sair şeylerden	123	14	3	108	97

Bahış, müjde getir-medene

Örgü, dokuma V.s. den	41	80	43	7	21
Pazar cambazlığından	—	—	18	22	34
Ufak tefek alış veristen	300	91	3	—	—
Sebze, meyve satışından	73	52	13	22	—
Genel Toplam :	2774	2006	1223	1051	983

No : 3

Gider alanı	32dön.	20dön.	8 dön.	2 dön.	to. sız
Yemek ve ekmeklik buğdaya	3	—	47	680	707
Sebze, meyve, tatlı harcı	19	22	18	11	5
Yağ, peynir, yoğurt	18	—	—	—	5
Giyim ve yama için	122	75	100	62	74
Ev eşyası ve tamirat	500	800	72	100	44
Ziraat hayvan ve aletleri için masraf	300	172	90	42	—
Salma, imece ve köy işleri	68	40	18	16	16
Yol parası	24	36	34	24	12
İmam korucu ve çoban hakı	124	64	18	8	8
Berber hakkı	6	9	9	6	6
Gaz tuz kil v.s için	34	32	32	33	28
Siğara, kibrit	170	175	80	180	80
Ameleye	240	113	—	—	—
Doktor ve ilâç için	55	12	3	17	18
Şehir, mahkeme, pazar harcı	142	113	57	42	67
Tohumluk tahıl, zercayaz	62	74	142	42	—
Geçen yıldan kalan borç	600	241	400	290	265
Resmi vergiler	52	51	28	11	14
Umulmadık masraflar	15	20	12	8	8
Genel Toplam :	2572	2049	1212	1672	1354

No : 4 — Denkleştirme çizelgesi

Taraflar	Gelir	Gider	Fark
32 Dönüm eken	2774	2572	+202
20 » »	2006	2049	— 43
8 » »	1223	1211	+ 11
2 » »	1051	1672	—621
Topraksız	983	1354	—371

UZUN LAFIN KISASI

TRİLYONLAR

İkinci dünya savaşının bir trilyon dolar masrafı olmuştur. Bu kadar para ile, yeryüzündeki her aileye 6 odalı, garajlı birer villâ ve birer otomobil hediye edilebilir ve artan para ile de 5000 den fazla nüfuslu her kasabaya modern birer hastane ve birer okul yapabilir.

İSTİHSALİMİZ

Türkiyede bir yılda çıkarılan buğday ve pirinçten insan başına şu kadar kilo düşmektedir :

cinsi	1926	1945	1949
Buğday	180	116	195
pirinç	2,5	1,7	2,2 »

Yine resmi istatistiklere göre yurdumuzda çıkarılan tanelilerin miktarı ton hesabıyla şöyledir !

Cinsi	1926	1943	1946
Buğday	2469367	2189318	3648383
Arpa	1432735	934309	1653592
Çavdar	171066	255981	442214
Yulaf	102529	121546	230337
Mısır	338677	510071	594838
Pirinç	36800	32482	40498

13 DAKİKA

Verem haftası münasebetiyle konuşan hekimlerimizden birine göre; yurdumuzda veremden her 13 dakikada bir insan ölmektedir.

MİLLET VEKİLİ YILLIĞI
Amerika milletvekili 7500,

Belçika milletvekili 17000, İngiliz milletvekili 14500, Türk milletvekili 14000, Fransız milletvekili 11000, İspanyol milletvekili bu 1500, İtalyan milletvekili 7500 lira yıllık ödenek almaktadırlar.

DIŞÇILERİMİZ:

Türkiyede 1000 diş hekimi var. Ortalama bir hesapla 20000 kişiye bir dişçi düşer. Fakat 1000 diş hekiminden 500 ü İstanbulda bulunduğu İstanbul'un nüfusu da milyona yaklaştığına göre, geriye kalan 17 milyon küsur insana 500 diş hekimi düşmektedir. Bu 500 diş hekimi de büyük şehirlerde oturmaktadır.

MAKİNE - SAPAN

Makine ile yapılan ziratta buğdayın kilosu 12 kuruşa mal olduğu halde, Kara sapanla yapılan ziratta 22-23 kuruştan aşağı düşmemektedir.

GELİR :

1944 de ziraat maddeleri, memleketgelirinin % 44, 42 sini 1948 de ise % 52 sini meydana getirmektedir.

BİR GAZETE

Altı sayfalık gündelik bir gazeteyi baştan sona kadar okumak için gözümüzün 340 metrelik bir uzunluğu dolaşması lâzım gelmektedir.

Köy Bibliyografyası

Çiğci mallarının korunması hakkında kanun. Aydın 1942 C.H.P. Basımevi (23×15,5) 395 14 numune. F...K.

Çiğci yolu. Aylık dergi. Adana.

Çiğciye toprak dağıtılması ve çifçi ocaklarının kurulması hakkında kanun tasarıları gerekçeleri, Ankara 1946 Y.Z. Enstitüsü B. (25×17,5) 63 S. F. K.

Çiğciyi Topraklandırma Kanunu. Kütahya 1945 İI B. (15,5×11,5) 35 S.F.10 k.

Çiğciyi Topraklandırma Kanunu. Ankara 1945 Kanaat B. (15,5×11,5) 56 S.F.100k

Demircioğlu, Yusuf Ziya : Köy halk türküleri. İstanbul 1938 Bırhanettin B 1938 (13,5x20) 382+195. F 200k.

Demircioğlu Yusuf Ziya : Yürükler ve köylerde masallar ve hikâyeler. İstanbul 1934 5255.

Demirkan, Selâhaddin : Celâliye köyü, İstanbul 1941 Bırhanettin B. (20x14) 40 s. resimli. F.20k.

Demirkan Selâhaddin: Köy nasıl tetkik edilmelidir? İstanbul 1942 Kültür B. (20×14) 32 S. F. .K.

Demirkan Selâhaddin: Köyün sosyal tetkikinde monografya usulü İstanbul 1946 tecelli B. (21×14,5) 32 S, F. 30 K,

Demirkan, Selâhaddin: Küçük çekmece köyü. İstanbul 1941 (19,5×14) 60 S. resimli, F. . . K.

Demirkan, Selâhaddin: Türk kadını. Köylü kadını İstanbul 1936 Halk B. (12×16) 19 S. F. K.

Demirkan, Selâhaddin: Türkiye'de köy dâvâsı. İstanbul 1946 Aydınlık B. (31×15) 30 S. F. . K.

Dietz, Johann Friedrich: Köy. Bir eğitim topluluğu olması bakımından B: 2. Türkçeye çeviren: M. Ali Akademi. Ankara 1939 Ankara B. (16×23) 98 S. F. 75 K.

Dietz, Johann Friedrich: köy Bir eğitim topluluğu olması bakımından. Türkçeye çeviren: M. Ali Akademi. İstanbul 1946 Sinan neşriyat evi 1946 (21,5×15) VIII + 232 S. F 300 K

Dinç, İbrahim: Köy tetkiki: I Ortaköy. Yayımlayan: Kırşehir Halkevi. Kırşehir 1940 Vilâyet B. (14×20,5) 16 S F, K

Doğu köylerinde tetkikler. (Köy kurultayı zaııtları) Yayımlayan: Milli Türk Talebe Birliği

OLANDAN BITENE

ÇİFÇİ BİRLİĞİ

Makineleşmek, çifçiye istihsal araçları temin etmek, istihlâk maddelerini daha iyi ve ucuza elde etmek, elbirliği ile makine edinip çalıştırmak amacıyla Polatlıda bir çifçi birliği kurulmuştur.

ORTAK MAKİNE

Köylüyü ortak makine sahibi yapmak için Tarım Bakanlığı yeni bir program hazırlamaktadır. Örnek çiflikler ve zirai kombinalar köylünü tekniğe ziraata karşı ilgi ve güvenini arttırmıştır. Makine alabilmek için köylülerin kooperatif kurmalarına yardım edilecek, bankalar da bu kooperatifleri destekleyecektir.

GENÇLİK

İstanbul Üniversitesi Talebe Birliğinin hazırladığı plân gereğince; bu yaz tatilinde, öğrenciler köylere gidip köyü fikren kalkındırma faaliyetine geçeceklerdir.

DOĞU

Doğu illerini kalkındırmak için bu yıl bütçeye 10 milyon lira konmuştur. Bu münasebetle bir milletvekili şunları söylemiştir. «10 milyon lira sembol mahiyetindedir. Bu iller ki, yıllardanberi, sabırla, tevekkülle ebet Cümhuriyet Hükümeti bizim de dertlerimizle bir gün gelecek ilgilenecektir diye beklemişlerdir

Artık sabır ve tahammülleri kalmamıştır. Yolsuzdur, evsizdir, mektepsizdir, doktorsuzdur.»

TOPRAK DAVASI

Tarım Bakanı, bütçe konuşmalarında, toprak davasının, bu günkü bütçe imkânlarıyla halledilemeyecek kadar azametli olduğuna işaret ederek demiştir ki: «Şimdiye kadar Toprak Umum Müdürlüğü 370 bin küsur dekar araziye 5100 aileye dağıtmıştır. Bu miktar, büyük bir dâvâ için pek ehemmiyetsiz bir ifadeden başka bir şey değildir.»

DOĞUM — ÖLÜM

Gazetelere geçen bazı haberlere göre; ebesizlik, hastanesizlik, yüzünden uzak şehirlere giden köylü kadınların bir çoğu yolda, vapurda trende hatta sokak ortasında doğurmaktadır. Bu çeşit doğumların ise çoğu ölümle sonuçlanmaktadır.

Sağlık bakanlığının incelemelerine göre, Türkiyede yılda 800.000 çocuk doğuyor, bunun ancak 280.000 i yaşıyor 520.000 i ölüyor.

ZİRAİ İSTİHSAL

Milletlerarası İmar ve Kalkınma bankası başkanı Garner gazetecilere şunları anlatmıştır: «Zirai ihtisali artırma meselesini Türkiye için birinci plânda gelmesi icabeden bir faaliyet addediyorum»

YAĞMUR VE TOPRAK

Ayda bir çıkar * Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden HALİL AYTEKİN * Her çeşit muhabere için adres: (P. K 55 ANKARA) dir. * İdarehanesi yok. ZİR Bucağında hazırlanır 10 sayının abone bedeli 100 kuruştur. Ankara'da NUR Dizgi evinde dizilip Kanaat Basımevinde basılmıştır.